

הצדעה לגיבור

לקראת יום הזיכרון עלה שלשום נשיא המדינה ראובן ריבלין לקברו של צבי פרדי גרוס ז"ל בהר הרצל ואמר קדיש. גרוס היה ניצול שואה, לוחם אצ"ל ולוחם צה"ל שהיה בן בית במשפחת ריבלין ונהרג ימים אחדים אחרי הקמת המדינה בלי להותיר אחריו משפחה.

בפעילותו הציבורית לאורך השנים הקפיד ריבלין לספר על גרוס באירועי זיכרון לנופלים. לפני כשנה מתנדבת מעמותת "לתת פנים לנופלים" הצליחה לזהות את קברו של גרוס. "פרדי בשבילי הוא אחד הגיבורים של אותה עת, ואני חי אותו כמופת ודוגמה", אמר הנשיא על קברו. "בזכותו ובזכות שכמותו, קמה מדינת ישראל".

אריק בנדר
צילום: מרק ניימן, לע"מ

פרידה מפרדי

צבי "פרדי" גרוס היה ניצול שואה, לוחם אצ"ל, ובן בית במשפחת ריבלין • מאז נפל במלחמת השחרור, לא הפסיק ראובן ריבלין לחפש אחר מקום קבורתו כדי להיפרד • אתמול, לאחר עשרות שנות חיפוש, זכה הנשיא לעלות לקברו של פרדי בהר הרצל ולומר עליו קדיש

צבי פרדי גרוס ז"ל

"בזכותו ובזכות שכמותו, קמה מדינת ישראל". הנשיא ריבלין סביב קברו של פרדי בהר הרצל, אתמול | צילום: מארק ניימן, לע"מ

איתמר אייכנר

לאורך כל שנות פעילותו הציבורית – בחבר כנסת, שר, יו"ר הכנסת ואפילו בנשיא – הקפיד הנשיא ראובן (רובי) ריבלין לספר על פרדי שהיה ניצול שואה ולוחם אצ"ל שהפך לבן בית במשפחת ריבלין ערב קום המדינה. אך גם כאשר תיאר את גבורתו של פרדי, שנפל בקרבות בירושלים בתחילת מלחמת השחרור, לא ידע ריבלין לספר מה עלה בגורלו והיכן קבורה גופתו. אתמול, לאחר עשרות שנות חיפוש, הוא סוף־סוף זכה להודמנות להיפרד: בעזרת עמותת "לתת פנים לנופלים", שעוסקת בהנצחת חללי מערכות ישראל והשלמת סיפור חייהם של חיילים עלומים כמו פרדי, הצליח הנשיא לאתר את מקום קבורתו בהר הרצל ועלה לשם על מנת לומר עליו קדיש. בנוסף, גילה הנשיא כי אחיו של פרדי בן ה־97 עדיין חי ומתגורר בניו־יורק וזכה לפגוש את צאצאי בני משפחתו בארץ. הדרך לאיתור מקום קבורתו של פרדי

די וחשיפת עברו לא הייתה פשוטה. צבי "פרדי" גרוס, היה יליד גרמניה וניצול שואה בודד שאומץ על ידי שכני משפחת ריבלין. במהרה הפך לבן בית במשפחתו של הנשיא ואף התארח אצלם בליל סדר ערב מלחמת השחרור. אך מלבד שמו הפרטי, אפילו במשפחת ריבלין לא ידעו עליו הרבה מעבר. פרדי לחם באצ"ל ובצה"ל ובי"ד באייר תש"ח, יומיים לאחר הכרזת העצמאות, נפל בקרבות בבית הספר לשוטרים בירושלים.

לפני כשנה, בעקבות אזכור שמו של

פרדי, מתנדבת מעמותת "לתת פנים לנופלים" הצליחה לזהות את שמו המלא ולאתר את קברו ובני משפחתו. בארגון נברו בארכיונים השונים ולבסוף הצליחו להתחקות אחר פרדי ויצרו קשר עם רודי, אחיו בן ה־97 המתגורר בניו־יורק, ועם צאצאיהם של בני דודי המתגוררים בישראל. פתאום פרדי קיבל פנים, היסטוריה וזיכרון.

"הייתי ילד בן 9 כשפרדי הגיע לש"כונה", סיפר הנשיא אתמול סביב קברו. "הוא היה יפה תואר ומאוד מיוחד. התייחס

אלינו ברצינות רבה. אני זוכר אותו מנסה להחליף איתנו מילים, גם באנגלית. כאשר הגיעה הבשורה על מותו, בכינו כל כך שפרדי נהרג, הדבר היכה בנו כאילו נפל בן המשפחה וחששנו שלא יצליחו להביא את גופתו לקבורה. רצינו לבוא כמשפחה להשתתף בהלווייתו. היינו כאן ב־1949 כאשר התחילו לקבור את הרוגי מלחמת השחרור ותמונתו של פרדי הייתה מוצבת על השולחן אצלנו כמו בן משפחה. פרדי בשבילי הוא אחד הגיבורים של אותה עת, ואני חי אותו כמופת ודוגמה. בזכותו ובזכות שכמותו, קמה מדינת ישראל".

בין בני המשפחה שהגיעו לפגוש את הנשיא בחלקת הקבר היו אסתר, אשתו של בן דודו של פרדי דני רבינסקי־רוה, ואורי נה ואילנה, בנות בני דודיו עם ילדיהן. פרדי לא לבד: מתוך 811 חללים חסרי מידע אשר נפלו טרם קום המדינה, איתר ופיענחו מתגרי "לתת פנים לנופלים" למעלה מ־100 סיפורי חיים של חיילים אשר המידע אודותיהם היה חסר והצליחו להעניק להם לראשונה פנים, זהות ומקום נצחי בזיכרון הלאומי.